YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'NALISHLARI 12
Xudoyberdiyev Ulug'bek Axmad o'g'li

O'ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH 16
Shermuxamedov Akmal Komiljonovich

РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА 21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO'QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQISH 27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li

RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH 32
Azlarova Aziza Axrorovna

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI 41
M.O. Yo'ldoshova

NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH 45
Anvar Deberdiyev

SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISH YO'LLARI 49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich

STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG'BATLANTIRISHNING SOLIQ MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIY IMKONIYATLAR 55
Ishimova Mohinur Absalomovna

UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORIY ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 61
Zakirova Gulnoza Qudratovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna

TIBBIYOT TASHKILOTLARIDA NOMOLIYAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich

RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI 73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 79
Yuldashev Akmal Kiyomovich

TOG'-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH 83
Abirova Nargizabonu

YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIY RIVOJLANISHI 88
Turayev Abduvohid Kuldashevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI....93
Artiqova O‘g‘iljon Zafar qizi

O‘ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI....101
Rustamov Zafar

QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI....107
Metyakubov Azamat Djumanazarovich

BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG‘IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH....111
Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ....116
Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.

XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI....121
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna

TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH....127
Melibayev Sodir Adilovich

TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA’MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O‘RNI....135
Sheraliev Abbos Xolmuminovich

DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN....140
Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov

VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI....147
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich

O‘ZBEKISTON QIMMATLI QOG‘OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI....152
Shamsiddinov Ne’matjon Ashurali o‘g‘li

ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH....157
To‘ychiyeva Dilnoza Farxod qizi

ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI....162
Aripov Ulug‘bek Bahodirovich

UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O‘ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO‘NALISHLARI....166
A’zamxo‘jayeva Nihola Sulaymon qizi

HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA’SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)....171
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI KREDITLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH....175
Bo‘taev O‘tkir Eshboevich

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHNING INNOVATSION USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH....181
Umarova Malika Nematjanovna

РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЗЕЛЕНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ....187
Рахмонов Джамшид Одил угли

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КУЛЬТУРЫ УЗБЕКИСТАНА 194
Абдусаламова Фарогат Сунатиллаевна

BANK XIZMATLARI KO'RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH 200
Avazbek Jo'rayev

BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK OMILLARNING IQTISODIY AHAMIYATI 207
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna

ASALARICHILIK XO'JALIKLARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 211
Berdimuratov Kuanishbay Genjebaevich

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ 215
Абдупаттоев Абдухакимжон Абдулхамид угли

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI 228
Mohichexra Melikovna Mo'minova

INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI 233
Dilbar Xasanovna Aslanova, Usmanova Zumrad Islamovna

TA'LIM TIZIMIDA MARKETING YONDASHUVI VA TAMOYILLARINI QO'LLASHNING NAZARIY ASOSLARI 239
Musayeva Shoira Azimovna, Raxmonova Aziza Tolibovna

MEHMONXONALAR VA OILAVIY MEHMON UYLARI RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI 245
Boynazarov Ulug'bek Egamberdiyevich

HUDUDLARNING TURISTIK SALOHIYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI 250
Daminov Mirvoxid Isroilovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: MAKROIQTISODIY VA TARMOQ KO'RSATKICHLARI ASOSIDA TAHLIL 255
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich

OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING INNOVATSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI 264
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li

ИССЛЕДОВАНИЕ АКТИВНОСТИ И СТАБИЛЬНОСТИ КАТАЛИЗАТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ГИДРООЧИСТКИ НЕФТЕПРОДУКТОВ И ИХ РОЛЬ В ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ 271
Тураев Баходир Тиркашевич, Махманов Дониёр Махманович

SURXONDARYO VILOYATI HUDUDIY TURIZM BOZORINING MARKETING TAMOYILLARI ASOSIDAGI KOMPLEKS TAHLILI 276
Namozov Shahzod Maxmud o'g'li

INNOVATIVE TRANSFORMATION PROCESSES AND ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FIELD OF AGRICULTURAL SERVICES 282
Djurayeva Dilnoza Davronovna, Boltayeva Shakhnoza Bebudovna

COMPARISON OF HOSPITAL-BASED AND HOME-BASED REHABILITATION AFTER CERVICAL SPINE SURGERY IN UZBEKISTAN 290
Shokhrukh Ziyavaddinov

O'ZBEKISTON AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIYAVIY KOEFFITSIYENTLARI TAHLILI 299
Norqulov Mirsaid To'lqin o'g'li

TIJORAT BANKLARIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI 306
Turdiyev Izatulla Ollaqulovich

XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA HISOBI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 312
Xoliqulova Yulduz Panji qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA RAQAMLASHTIRISH VA INNOVATSIYALARNING O‘RNI: XORIJ TAJRIBASI 317
Mavlonov Ozod Ulug‘bekovich

QISHLOQ XO‘JALIGINI RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING XORIJIY DAVLATLAR ILG‘OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 322
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi

BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA BOSHQARISHNING ILG‘OR XORIJIY TAJRIBALARI 330
Boltayev Zokirjon Otanazarovich

RAQAMLI IQTISODIYOT TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO‘LOV QOBILIYATINI TA’MINLASHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI 334
Adilova Zohida Ikromjonovna

MOLIYAVIY AKTIVLAR TARKIBIDAGI DEBITORLIK QARZDORLIKLARINI MHXS TALABLARI ASOSIDA BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI 339
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ УДАЛЁННОЙ РАБОТЫ 345
Хамидов Далер Дилшодович

ISMOIL SOMONIY MAQBARASINING TURISTIK SIG‘IMINI BAHOLASH: BUXORO TARIXIY MARKAZI MISOLIDA 351
Choriyeva Dilovar Tohir qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

CONSUMER TRUST IN UZBEKISTAN’S E-COMMERCE 356
Erkin Shavqiyev Professor, Ulugmurodov Farkhod

IMPROVING THE FINANCING SYSTEM OF EXPORT ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES 362
Karamatdinova Aysawle Parakhatovna

XORIJIY OLIY TA’LIM MUASSASALARINING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI TAHLILI: O‘ZBEKISTON SHAROITIDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 369
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek

SURXONDARYO VILOYATIDA MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH 374
Islomov Bobur Bahodir o‘g‘li

XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA ASOSIY VOSITALARGA AMORTIZATSIYA HISOBLASH USULLARI VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH 380
Xasanov Shoxrux Raximjonovich

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA REAL SEKTOR KORXONALARINING ROLI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 385
Sobitova Ra’no Solidjonovna, Babaxadjayev Firdavs Bahodir o‘g‘li

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEK CONSULTING SERVICES MARKET AND METHODS FOR ASSESSING THE POTENTIAL FOR ATTRACTING INVESTMENTS 388
Usmonova Dilfuza Ilkhomovna

RESPUBLIKAMIZDA UMUMIY OVQATLANISH SOHASI XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARDAN FOYDALANISH 394
Kalanova Moxigul Baxritdinova

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA KORXONA BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 399
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o‘g‘li

BALIQCHILIK SOHASIDA TADBIRKORLIK MAJMUALARINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING ROSSIYA TAJRIBASI VA UNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 406
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA CHIQINDILARNI BOSHQARISH TIZIMINING ZAMONAVIY MODELLARI 416
Xasanov Komil Mutalibjanovich

TOSHKENT VILOYATI QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARI: EMPIRIK TAHLIL 421
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF ADDITIONAL ACTIVITIES IN FARM ENTERPRISES 426
Kalimbetov Khaliknazar Kurbanbaevich

KIMYO SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH 432
Suyarov Shaxzod Salim o'g'li

XALQARO MOLIYA TASHKILOTLARIDAN O'ZBEKISTONGA JALB ETILGAN IMTIYOZLI MABLAG'LARNING SAMARADORLIGI 438
Turdiyeva Zarnigor Asqar qizi

NAVOIY VILOYATIDA TURIZM XIZMATLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH 442
Turayev Abduvoxid Kuldashevich

TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKNI BOSHQARISHNING XORIJIY AMALIYOTI 448
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich

KORXONALARDA STRATEGIK REJANI ISHLAB CHIQISH DARAJALARI VA BOSQICHLARI 452
Zaripova Sayohat Zafarovna

IQLIM O'ZGARISHINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA'SIRI: NAZARIY YONDASHUVLAR VA XALQARO TAJRIBA 457
Ozodxon Mahmudovna Qo'ziboyeva, Anvarbekov Fayzullo Rustamjon o'g'li, Rahmonova Xosiyatxon Fayzullo qizi

WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF BANKING SERVICES THROUGH THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA TECHNOLOGIES 462
Mamatova Sevara Ilhom kizi

O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISK MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 470
Toshpulatov Davron Akromovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR 477
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna

YASHIRIN IQTISODIYOTNING RASMIY IQTISODIYOTGA TA'SIRINI BAHOLASH MUAMMOLARI 482
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li

NAVOIY VILOYATI QIZILQUM CHO'LLARIDA XALQARO TURIZMNI TASHKIL QILISH VA RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI 486
Turayev Abduvoxid Kuldashevich

BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: TANLANGAN DAVLATLAR VA O'ZBEKISTON MISOLIDA 493
Dadabayeva Nigora Muxamatxanovna, Jahongirova Muazzamxon Jahongir qizi

AUDIT TEKSHIRUVLARIDA AUDIT DALILLARINI YIG'ISH AMALIYOTINI ZAMONAVIY IT TEXNOLOGIYALARDAN VA "MACHINE LEARNING" DAN FOYDALANGAN HOLDA TAKOMILLASHTIRISH ("IPAK YO'LI" AITB MISOLIDA) 499
Eshqurbonov Bahrom Norsoat o'g'li

O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARINING MEHNAT BOZORIGA INTEGRATSIYASI: RAQAMLI KO'NIKMALAR OMILINING ROLI 506
Eshbo'riev Umarbek Rashidovich

KOMPANIYALAR MOLIYASINING BARQARORLIGINI TA'MINLASH YO'LLARI 518
Rasulov Jasurbek Abdurasulovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ZAMONAVIY BAHOLASH FAOLIYATIDA PYTHON DASTURLASH TILINI QO'LLASHNING USLUBIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI 522
Shaminov Abbosjon Faxriddin o'g'li

MINTAQADA SANOAT TARMOQLARIGA INVESTITSIYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY YO'NALISHLARI 527
Maxmudov Jasurbek Ergashevich

HUDUDIY ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI 532
Sulaymonov Sherzod Nasivaliyevich

BARQAROR TURIZM VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI 536
Sultonova Abduraimova Kamola Abdumannob qizi

РАЗВИТИЕ КОРПОРАТИВНЫХ ФИНАНСОВ С УЧЕТОМ ESG-ПРИНЦИПОВ 542
Алиева Сусанна Сейрановна

ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ РУКОВОДИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 548
Алибекова Паризода Раджаб кизи, Алимова Машҳура Тоирхоновна

KREDIT RESURSLARINING HUDUDIY IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MOLIYAVIY SAVODXONLIKNING INSTITUTSIONAL ROLI 554
G'aniyev Sanjar Poziljon o'g'li

SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH INVESTITSIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH 561
Qorabayev Shuxratjon Axmadjonovich

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASH ORQALI INKLYUZIV INVESTITSION MUHITNI RIVOJLANTIRISH 568
Irisqulova Munisa Akmal qizi

AGROKLASTERLARNING TASHKILIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 573
Doliyev Samandar Toirovich

MINTAQADA IQTISODIYOT TARMOQLARINI DIVERSIFIKATSIYALASH USULLARI 579
Sapayev Azamat Rustamovich

MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA TASHQI SAVDO SIYOSATINING O'RNI 583
Rustamova Nodira

GAVKUSHON ANSAMBLI MISOLIDA BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK SIG'IM SALOHIYATI 587
Xolmurodova Moxichehra Dilmurodovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li

ОПРЕДЕЛЕНИЕ МНОЖЕСТВЕННОГО КОРРЕЛЯЦИОННО-РЕГРЕССИОННОГО АНАЛИЗА С ПОМОЩЬЮ ПРИКЛАДНЫХ ПРОГРАММ 594
Ганиева Зулфия Самиевна

XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY AHAMIYATI 600
G'aniyev M., Vannobova Gulhayo Tolibjon qizi

BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI ABDULAZIZXON VA ULUG'BEK MADRASALARINING TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH 604
Ro'ziqulova Feruza Qurbon qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI MOLIYAVIY RAG'BATLANTIRISH HAMDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI 612
Iskandarov Saidazamxon Salohiddin o'g'li

O'ZBEKISTONDA NOSTANDART BANDLIK ASOSIDA KICHIK BIZNES RIVOJINI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI 621
Fayzullayev Nurulla Baxromovich

O'ZBEKISTONNING QAYTA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARIGA O'TISHI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR 627
Ro'ziyeva Dilobar Isomjonovna, Jo'ramurodova Feruza Mardon qizi

XARAJATLARNI BOSHQARISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI VA USULLARI 633
Toshimov Azizbek Hakimovich

ГЛОБАЛЬНАЯ КОНКУРЕНЦИЯ МОДЕЛЕЙ РЕГУЛИРОВАНИЯ ИИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ПРОМЫШЛЕННУЮ ПОЛИТИКУ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН 636
Рахматов Феруз Касымович, Садикова Дилафруз Ражабовна, Рахматов Фирдавс Феруз угли

NODIR DEVONBEGI XONAQOHIDA TURISTIK SIG‘IMNI BAHOLASH: FIZIK VA HAQIQIY SIG‘IM TAHLILI 647
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

“O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASIDA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 654
Zoya Xalekeyeva, Jamgirbaeva Nilufar Dauilbay qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

"O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASIDA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Zoya Xalekeyeva
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Moliya va moliyaviy texnologiyalar kafedrasi
PhD, dotsent,
E-mail: zoahalekeeva@gmail.com

Jamgirbaeva Nilufar Dauilbay qizi
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Moliya va moliyaviy texnologiyalar yo'nalishi magistranti
E-mail: nilufarjamgirbaeva@gmail.com
ORCID: 0009-0002-5561-1485

Annotatsiya. "O'zbekiston–2030" strategiyasi davlat ijtimoiy siyosatini inson manfaatlariga yo'naltirilgan rivojlanish hamda barqaror ijtimoiy himoyani ta'minlash asosida takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilab beradi. Mazkur maqola "O'zbekiston–2030" strategiyasida ijtimoiy himoya tizimiga oid belgilangan asosiy maqsadlar, strategik yo'nalishlar va ularning amaliy ifodasini ilmiy jihatdan o'rganishga bag'ishlangan.

Tadqiqotning asosiy maqsadi strategiyada belgilangan ijtimoiy himoya tizimining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash, uning universallik, barqarorlik, innovatsion rivojlanish va raqamli transformatsiya tamoyillarini tahlil qilish hamda ushbu tamoyillarning aholining turli qatlamlarini qo'llab-quvvatlashdagi o'rni va samaradorligini baholashdan iborat. Maqolada "O'zbekiston–2030" strategiyasiga muvofiq ijtimoiy himoya tizimining milliy xususiyatlari, davlat va fuqarolik jamiyati o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlari, moliyaviy resurslarni samarali boshqarish usullari hamda raqamli texnologiyalarning ijtimoiy xizmatlarni modernizatsiya qilishdagi muhim roli yoritilgan.

Shuningdek, strategiya doirasida amalga oshirilayotgan ijtimoiy himoya dasturlarining amaliy natijalari, ularning samaradorligini oshirish yo'llari hamda zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy muammolarga moslashish mexanizmlari ilmiy asosda tahlil qilingan. Ijtimoiy himoya tizimini izchil rivojlantirish va strategik yondashuv asosida takomillashtirish jamiyat farovonligini ta'minlashda muhim omillardan biri hisoblanadi.

Kalit so'zlar: "O'zbekiston–2030" strategiyasi, ijtimoiy himoya, inson markazli yondashuv, barqaror rivojlanish, ijtimoiy xizmatlar, raqamli transformatsiya, davlat siyosati, ijtimoiy nafaqalar, hamkorlik mexanizmlari.

Abstract. The Uzbekistan–2030 Strategy defines the priority directions for improving state social policy based on human-centered development and sustainable social protection. This article is devoted to the scientific analysis of the main objectives, strategic directions, and practical implementation mechanisms of the social protection system outlined in the "Uzbekistan–2030" Strategy.

The primary objective of the research is to identify the specific characteristics of the social protection system defined in the strategy, analyze its principles of universality, sustainability, innovative development, and digital transformation, and evaluate the role and effectiveness of these principles in supporting various social groups. The article highlights the national features of the social protection system in accordance with the "Uzbekistan–2030" Strategy, mechanisms of cooperation between the state and civil society, methods for effective financial resource management, and the important role of digital technologies in the modernization of social services.

In addition, the practical outcomes of social protection programs implemented within the framework of the strategy, approaches for improving their effectiveness, and mechanisms for adapting to contemporary socio-economic challenges are scientifically analyzed. The consistent development and strategic improvement of the social protection system serve as important factors in ensuring social stability and public welfare.

Key words: "Uzbekistan–2030" Strategy, social protection, human-centered approach, sustainable development, social services, digital transformation, state policy, social benefits, cooperation mechanisms.

Аннотация. Стратегия «Узбекистан–2030» определяет приоритетные направления совершенствования государственной социальной политики на основе человекоориентированного развития и обеспечения устойчивой системы социальной защиты населения. Данная статья посвящена научному исследованию основных целей, стратегических направлений и практических механизмов реализации системы социальной защиты, предусмотренной стратегией «Узбекистан–2030».

Основной целью исследования является выявление специфических особенностей системы социальной защиты, определённых в стратегии, анализ принципов универсальности, устойчивости, инновационного развития и цифровой трансформации, а также оценка роли и эффективности данных принципов в поддержке различных слоёв населения. В статье рассматриваются национальные особенности системы социальной защиты в соответствии со стратегией «Узбекистан–2030», механизмы взаимодействия государства и гражданского общества, методы эффективного управления финансовыми ресурсами, а также важная роль цифровых технологий в модернизации социальных услуг.

Кроме того, на научной основе проанализированы практические результаты программ социальной защиты, реализуемых в рамках стратегии, пути повышения их эффективности и механизмы адаптации к современным социально-экономическим вызовам. Последовательное развитие и совершенствование системы социальной защиты рассматривается как важный фактор обеспечения общественной стабильности и повышения благосостояния населения.

Ключевые слова: стратегия «Узбекистан–2030», социальная защита, человекоориентированный подход, устойчивое развитие, социальные услуги, цифровая трансформация, государственная политика, социальные пособия, механизмы сотрудничества.

KIRISH

"O'zbekiston–2030" strategiyasida jami 100 ta maqsad, 369 ta chora-tadbir, 190 ta vazifa, 306 ta maqsadli ko'rsatkich hamda 118 ta normativ-huquqiy hujjat ishlab chiqilishi nazarda tutilgan. Mazkur ko'rsatkichlar strategiyaning keng qamrovli ekanligini va ijtimoiy himoya tizimi oldiga qo'yilgan vazifalarning dolzarbligini namoyon etadi. Strategiyaning birinchi ustuvor yo'nalishi — "Har bir insonga o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishi uchun munosib sharoitlar yaratish" — ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya, yoshlar siyosati va ma'naviyat sohalariga oid 44 ta maqsad, 156 ta amaliy chora-tadbir hamda 70 ta vazifani qamrab oladi. Ushbu yondashuv davlat boshqaruvi tizimida inson manfaatlarini ustuvor yo'nalish sifatida mustahkamlashga xizmat qiladi.

Ijtimoiy himoya sohasi strategiyaning muhim tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, unda ijtimoiy himoyaga muhtoj aholining barcha qatlamlarini qamrab olish, ijtimoiy xizmatlarni kompleks tashkil etish hamda respublikaning barcha hududlarida "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazlari faoliyatini yo'lga qo'yish belgilangan. Mazkur yondashuv ijtimoiy xizmatlarning universalligi, barqarorligi va ochiqligini ta'minlashga qaratilgan. Strategiyaning asosiy maqsadi fuqarolarning nafaqat minimal ehtiyojlarini qondirish, balki ularning sog'lom, xavfsiz va munosib turmush kechirishi uchun zarur sharoitlarni yaratishdan iboratdir.

Shuningdek, nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlashning yangi tizimini shakllantirish, ular uchun qulay va moslashtirilgan muhit yaratish hamda zamonaviy protez-ortopediya vositalari bilan ta'minlash darajasini 100 foizga yetkazish strategiyaning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Bu esa ijtimoiy himoya tizimining aholining alohida ehtiyojga ega qatlamlariga nisbatan mas'uliyatini va ijtimoiy adolat tamoyillariga sodiqligini ifodalaydi.

Yoshlarni zamonaviy kasblar va xorijiy tillarga o'qitish tizimini rivojlantirish, har bir hududda "Kreativ park"larni tashkil etish hamda yoshlar bandligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar yoshlar ijtimoiy himoyasining kompleks yondashuv asosida amalga oshirilayotganini ko'rsatadi. Ushbu yondashuv yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirish, ularning mehnat bozoridagi raqobatbardoshligini kuchaytirish hamda ijtimoiy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Strategiyada ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlar uchun professional ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimini takomillashtirish, nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlashning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish hamda ular uchun qulay shart-sharoitlar yaratish bo'yicha davlat siyosatini izchil davom ettirish belgilangan. Bu jarayon ijtimoiy himoya tizimining qamrovini kengaytirish va aholining turli ehtiyojlariga moslashuvchan tizimni shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, strategiyada 2024-yil 1-yanvardan boshlab barcha hududlarda "Mahalla byudjeti" tizimini bosqichma-bosqich joriy etish nazarda tutilgan. Mazkur tizim mahalliy darajadagi moliyaviy mustaqillikni kuchaytirish, hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini joylarda hal etish hamda jamoatchilik ishtirokini kengaytirishga xizmat qiladi. Bu esa ijtimoiy himoya tizimida desentralizatsiya tamoyillarining mustahkamlanayotganidan dalolat beradi.

Bugungi kunda ijtimoiy himoya tizimining samaradorligini oshirish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va aholining real farovonligini ta'minlash "O'zbekiston–2030" strategiyasining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqotda strategiyada nazarda tutilgan ijtimoiy himoya tizimining o'ziga xos xususiyatlari, uning asosiy maqsadlari, institutsional mexanizmlari, moliyaviy asoslari hamda amaliy ijrosi ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

"O'zbekiston–2030" strategiyasi doirasida ijtimoiy himoya tizimining o'ziga xos xususiyatlari hamda uni takomillashtirish masalalari bugungi kunda ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida keng tadqiq etilmoqda. Ayniqsa, ijtimoiy himoya tizimining an'anaviy "ijtimoiy yordam" modelidan "ijtimoiy rivojlanish" tamoyiliga bosqichma-bosqich o'tishi, xizmatlarning mahalla darajasida tashkil etilishi hamda professional ijtimoiy ish metodologiyasining joriy etilishi yuzasidan yangi ilmiy yondashuvlar shakllanmoqda. Mazkur yondashuvlar aholining ehtiyojmand qatlamlarini qo'llab-quvvatlash bilan bir qatorda, ularning ijtimoiy faolligini oshirish va jamiyatga integratsiyasini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Xususan, xorijiy olimlardan Michael Sherraden, Guy Standing, Mark Doel, Lena Dominelli, Steven Shardlow, Theda Skocpol, Elinor Ostrom, James Midgley, David Piachaud hamda Richard Titmuss o'z ilmiy asarlarida inson kapitalini rivojlantirish orqali ijtimoiy himoyani ta'minlash, professional ijtimoiy ish metodologiyasi, inklyuziv ijtimoiy siyosat hamda jamoaviy resurslarni boshqarishning samarali mexanizmlarini chuqur tahlil qilganlar. Ularning ilmiy qarashlari zamonaviy ijtimoiy himoya tizimining nazariy asoslarini shakllantirishda muhim ilmiy manba sifatida e'tirof etiladi[1].

O'zbekiston ilmiy maktabida ham mazkur strategik yo'nalish bo'yicha qator ilmiy izlanishlar amalga oshirilgan. Jumladan, N. Zokirova, A. Vaxabov, D. Rahmonova, X. Abduramanov, B. Alimov, G. Axmedova, S. Xodjayev, M. Sharapova, Sh. Murtazayeva, T. Ahmedov hamda B. Berdiyarov tomonidan ijtimoiy himoya tizimini rivojlantirishning tashkiliy-huquqiy, iqtisodiy va institutsional asoslari keng tadqiq etilgan. Ularning ilmiy ishlarida ijtimoiy himoya tizimini raqamlashtirish, "Ijtimoiy reyestr" tizimining shaffofligini ta'minlash, ijtimoiy xizmatlarni mahalla darajasiga tushirish hamda aholining ehtiyojmand qatlamlarini manzilli qo'llab-quvvatlash mexanizmlari atroflicha yoritilgan[2].

Mazkur olimlarning ilmiy qarashlarida O'zbekiston–2030 strategiyasining ustuvor vazifalari, xususan, ijtimoiy himoya tizimini inson qadrini ulug'lash tamoyili asosida isloh qilish, ijtimoiy xizmatlar sifatini oshirish, nogironligi bo'lgan shaxslar uchun inklyuziv muhit yaratish hamda ijtimoiy sug'urta mexanizmlarini kengaytirish kabi dolzarb masalalar nazariy va amaliy jihatdan asoslab berilgan. Shu bilan birga, zamonaviy ijtimoiy himoya tizimini shakllantirishda davlat va fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda mahalliy boshqaruv tizimlarining rolini oshirish muhim omillar sifatida baholanmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

"O'zbekiston–2030" strategiyasi doirasida ijtimoiy himoya tizimining o'ziga xos xususiyatlarini o'rganishda tizimning rivojlanish istiqbollari, moliyaviy ta'minoti, aholining turli qatlamlarini qo'llab-quvvatlash mexanizmlari hamda ularning samaradorligini baholash maqsadida kompleks ilmiy-amaliy tadqiqot metodlaridan foydalanildi.

Tadqiqotning birinchi bosqichida tahlil va sintez metodlari qo'llanildi. O'zbekiston va xorijiy mamlakatlar tajribasida ijtimoiy himoya tizimlarini takomillashtirish yo'llariga oid ilmiy manbalar, davlat siyosati hujjatlari, "O'zbekiston–2030" strategiyasining rasmiy matnlari hamda xalqaro tashkilotlar hisobotlari chuqur o'rganildi. Tahlil jarayonida strategiyada belgilangan 100 ta maqsad, 369 ta chora-tadbir va 190 ta vazifa alohida komponentlarga ajratilib, ijtimoiy himoyaning turli yo'nalishlari, jumladan, nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash, yoshlar ijtimoiy himoyasi, mahalliy darajadagi ijtimoiy xizmatlar hamda moliyaviy ta'minot mexanizmlari sintez asosida yagona tizim sifatida baholandi.

1 Sherraden M. Assets and the Poor: A New American Welfare Policy. – New York: M.E. Sharpe, 1991. – 332 b, https://www.researchgate.net/publication/235361250_Assets_and_the_Poor_A_New_American_Welfare_Policy. Standing G. The Precariat: The New Dangerous Class. – London: Bloomsbury Academic, 2011. – 198 b, https://www.bloomsbury.com/uk/precariat-9781848138858/. Midgley J. Social Development: The Developmental Perspective in Social Welfare. – London: SAGE Publications, 1995. – 224 b, https://doi.org/10.4135/9781446221792. Doel M., Shardlow S. Modern Social Work Practice. – London: Routledge, 2005.224b,https://www.routledge.com/Modern-Social-Work-Practice-Teaching-and-Learning-in-Practice-Settings/Doel-Shardlow/p/book/9781857424560

2 Abduramanov X.X. Aholini ijtimoiy himoya qilish: nazariya va amaliyot. – Toshkent: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2021. – 240 b.Vaxabov A.V. va boshqalar. Ijtimoiy soha iqtisodiyoti. – Toshkent: "Iqtisod-moliya", 2018. – 320 b.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son Farmoni, https://lex.uz/docs/6600413.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 1-iyundagi "Aholiga sifatli ijtimoiy xizmat va yordam ko'rsatish hamda uning samarali nazorat tizimini yo'lga qo'yish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-82-son Farmoni, https://lex.uz/docs/6479155

Induksiya va deduksiya metodlari strategiyaning amaliy ijrosiga oid statistik ma'lumotlar asosida umumiy ilmiy xulosalar chiqarishda qo'llanildi. Induktiv yondashuv yordamida ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish hajmi, ijtimoiy nafaqalar miqdori, aholi daromadlari va kambag'allik darajasi dinamikasiga oid ma'lumotlar umumlashtirildi. Deduktiv metod esa davlat ijtimoiy siyosatining nazariy asoslari, ijtimoiy himoya tizimining xalqaro standartlarga mosligi hamda uning institutsional barqarorligini tahlil qilish imkonini berdi.

Shuningdek, "O'zbekiston–2030" strategiyasida nazarda tutilgan ijtimoiy himoya mexanizmlari rivojlangan davlatlar tajribasi bilan qiyosiy tahlil qilindi. Xususan, Skandinaviya mamlakatlaridagi inklyuziv ijtimoiy himoya tizimi, Osiyo-Tinch okeani mintaqasidagi manzilli yordam dasturlarining samaradorligi hamda Markaziy Osiyo davlatlarida qo'llanilayotgan yondashuvlar o'rganildi. Ushbu qiyosiy tahlil O'zbekiston ijtimoiy himoya tizimining milliy xususiyatlarini xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirish imkoniyatlarini aniqlashga xizmat qildi.

Bundan tashqari, tadqiqot davomida statistik ma'lumotlarni guruhlash, tizimlashtirish va iqtisodiy tahlil qilish usullaridan foydalanildi. Bu orqali ijtimoiy himoya tizimining amaldagi holati, moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligi hamda aholining ehtiyojmand qatlamlarini qo'llab-quvvatlash darajasi kompleks baholandi.

Mazkur metodologik yondashuv tadqiqot mavzusini har tomonlama ilmiy asosda o'rganish, strategiyaning ijtimoiy himoya tizimidagi ustuvor yo'nalishlarini aniqlash hamda uning amaliy samaradorligini baholash imkonini berdi.

Amaliy holatni o'rganishda kuzatish hamda normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish metodlaridan foydalanildi. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va kambag'allikni qisqartirish vazirligi, Statistika agentligi, O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi hamda Iqtisodiyot va moliya vazirligi tomonidan e'lon qilingan rasmiy ma'lumotlar, strategiya ijrosi bo'yicha yillik hisobotlar, davlat dasturlari va ijtimoiy himoyaga oid normativ-huquqiy hujjatlar batafsil o'rganildi. Mazkur ma'lumotlar asosida amaldagi ijtimoiy himoya tizimining ustun va takomillashtirishni talab qiluvchi jihatlari aniqlashtirildi.

Modellashtirish metodi orqali "O'zbekiston–2030" strategiyasi doirasidagi ijtimoiy himoya tizimining tarkibiy qismlarini aks ettiruvchi konseptual model ishlab chiqildi. Ushbu model ijtimoiy xizmatlarning universal, manzilli va ixtisoslashtirilgan shakllarini, davlat va fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlarini, moliyaviy ta'minot asoslarini hamda ijro etuvchi tashkilotlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni qamrab oldi. Strukturaviy tahlil yordamida strategiyaning asosiy yo'nalishlari va ularning funksional aloqalari yoritildi.

Tadqiqot jarayonida strategiyaga oid normativ-huquqiy baza ham chuqur tahlil qilindi. Qonunlar, Prezident farmonlari, hukumat qarorlari hamda idoraviy hujjatlar matn tahlili asosida o'rganilib, strategiyaning ijro mexanizmlari va moliyaviy ta'minot yo'llari aniqlashtirildi. Prognozlash metodidan foydalanish orqali 2030-yilgacha ijtimoiy himoya tizimining rivojlanish istiqbollari hamda aholining ijtimoiy-iqtisodiy holati baholandi. Shu asosda optimistik, realistik va konservativ rivojlanish ssenariylari ishlab chiqildi.

Strategiyada belgilangan maqsadli ko'rsatkichlarning dinamikasi, ijtimoiy himoya tizimidagi moliyaviy o'zgarishlar hamda aholining turli qatlamlarini qo'llab-quvvatlash ko'lami statistik va grafik usullar yordamida tahlil qilindi. Raqamli tahlil va vizual tasvirlash usullari tadqiqot natijalarining yanada aniq, tushunarli va ilmiy asoslangan bo'lishini ta'minladi.

Ekspert baholash metodidan strategiyaning ijro mexanizmlari va maqsadli ko'rsatkichlarga erishish darajasini aniqlashda foydalanildi. Ijtimoiy siyosat sohasi mutaxassislari, davlat organlari vakillari hamda ijtimoiy tashkilotlar rahbarlari bilan suhbat va konsultatsiyalar o'tkazildi. Ekspert fikrlari strategiyani amalga oshirish jarayonida uchrayotgan muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etishga qaratilgan takliflarni ishlab chiqishda muhim manba bo'lib xizmat qildi.

Germenevtik yondashuv strategiyada qo'llanilgan asosiy tushunchalar, jumladan, "barqarorlik", "inklyuzivlik" va "inson markazli rivojlanish" kabi konsepsiyalarning o'zbek ilmiy hamda ijtimoiy muhitidagi mazmunini talqin qilishda qo'llanildi. Ushbu yondashuv strategiyaning milliy xususiyatlari bilan umuminsoniy qadriyatlar o'rtasidagi uyg'unlikni ochib berishga imkon yaratdi.

Mazkur metodlarning o'zaro uyg'un holda qo'llanilishi, ya'ni nazariy tahlil, amaliy kuzatuv, xalqaro tajriba bilan taqqoslash hamda institutsional yondashuvlarning integratsiyasi tadqiqot natijalarining ilmiy asoslanganligi, amaliy ahamiyati va ishonchliligini ta'minladi. Metodologik yondashuvning kompleks xarakteri "O'zbekiston–2030" strategiyasida ijtimoiy himoya tizimining murakkab va dinamik tabiatini har tomonlama yoritishga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida "O'zbekiston–2030" strategiyasi doirasida ijtimoiy himoya tizimini rivojlantirishga oid mahalliy va xalqaro ilmiy manbalar, davlat dasturlari, tahliliy hisobotlar hamda xalqaro tashkilotlar, jumladan Jahon banki, BMT va UNICEF ma'lumotlari chuqur o'rganildi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy himoya, kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishga oid normativ-huquqiy hujjatlari tahlil qilindi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 16.02.2026-yildagi "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-21-sonli Farmoni[3] bilan tasdiqlangan yangilangan "O'zbekiston–2030" strategiyasi mamlakat ijtimoiy rivojlanishining o'rta muddatli asoslarini belgilovchi muhim siyosiy-huquqiy hujjat sifatida nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Strategiya beshta ustuvor yo'nalish va yuzta maqsadni o'z ichiga olgan bo'lib, uning birinchi ustuvor yo'nalishi har bir insonga o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishi uchun munosib sharoit yaratishga bag'ishlangan. Mazkur yo'nalish doirasidagi ijtimoiy himoyaga oid maqsadlar davlat siyosatining inson qadrini ulug'lash hamda ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarni qo'llab-quvvatlashdagi ustuvor vazifalarini aks ettiradi.

Strategiyada ijtimoiy himoya tizimini keng qamrovli va manzilli yondashuv asosida rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Jumladan, ehtiyojmand aholining barchasini ijtimoiy himoya tizimi bilan to'liq qamrab olish, ijtimoiy xizmatlarni kompleks tashkil etish maqsadida respublikaning barcha tuman va shaharlarida "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazlari faoliyatini yo'lga qo'yish hamda kambag'allikka tushish xavfi mavjud bo'lgan 4,5 million aholining daromadlarini oshirish vazifalari belgilangan[4].

Shuningdek, nogironligi bo'lgan shaxslarni protez-ortopediya buyumlari bilan ta'minlash darajasini 100 foizga yetkazish, 2026-yilga qadar kambag'allik darajasini 2022-yilga nisbatan ikki barobarga kamaytirish hamda 2030-yilgacha uni izchil qisqartirish maqsadlari aniq o'lchanadigan ko'rsatkichlar sifatida belgilangan.

Mazkur yondashuvning ilmiy-nazariy ahamiyati shundaki, u ijtimoiy himoyaning faqat ayrim toifalarga yo'naltirilgan tor tizimidan umumiy qamrovga ega milliy tizimga bosqichma-bosqich o'tishni ifodalaydi. Ushbu o'zgarishlarning amaliy natijalari sifatida 2023–2025-yillar davomida kambag'allik darajasining 11 foizdan 6,8 foizga, ishsizlik darajasining esa 6,8 foizdan 4,9 foizga kamaygani kuzatilgan. Shu bilan birga, yalpi ichki mahsulot hajmi 103 milliard AQSH dollaridan 145 milliard AQSH dollariga, eksport hajmi esa 25 milliard AQSH dollaridan 33,4 milliard AQSH dollariga yetgani qayd etilgan[5].

Ushbu natijalar 2026–2030-yillarda yanada samarali va barqaror ijtimoiy himoya tizimini shakllantirish uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi. Xalqaro mehnat tashkiloti hamda BMT tomonidan ilgari surilgan "hech kimni chetda qoldirmaslik" tamoyili ham strategiyaning asosiy g'oyalaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Bundan tashqari, yangilangan O'zbekiston–2030 strategiyasida barcha maqsad va ko'rsatkichlarning foiz, ulush, daraja, hajm, nisbat, ball hamda indeks ko'rinishidagi aniq o'lchanadigan mezonlar asosida belgilanganligi davlat boshqaruvida dalillarga asoslangan yondashuvning kuchayib borayotganini ko'rsatadi. Umumiy va mavhum xarakterdagi vazifalarning qisqartirilishi strategik boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Statistik va analitik ko'rsatkichlardan foydalanish esa davlat siyosati natijalarini obyektiv baholash imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Strategiyada nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlashning yangi tizimini yaratish, ular uchun qulay shart-sharoitlarni shakllantirish hamda professional ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimini tubdan takomillashtirish vazifalari ham alohida o'rin egallaydi. Nogironligi bo'lgan ehtiyojmand shaxslarni sifatli va zamonaviy protez-ortopediya vositalari bilan 100 foiz ta'minlash ushbu yo'nalishning asosiy maqsadli ko'rsatkichlaridan biri sifatida belgilangan[6].

Mazkur yondashuv nogironlikka nisbatan tibbiy modeldan ijtimoiy modelga o'tishni anglatadi. Tibbiy yondashuv nogironlikni asosan shaxsning jismoniy yoki ruhiy holati bilan bog'lasa, ijtimoiy yondashuv ushbu masalani jamiyat infratuzilmasi, xizmatlar va muhitning moslashuvchanligi bilan izohlaydi. Shu sababli strategiyada protez-ortopediya xizmatlarini voucher tizimi asosida bosqichma-bosqich tashkil etish hamda fuqarolarni mavjud imtiyozlar haqida proaktiv tarzda xabardor qilish mexanizmlarini joriy etish nazarda tutilgan.

Bundan tashqari, ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalar uchun muqobil noinstitutsional parvarish shakllarini joriy etish ham strategiyaning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. "O'zbekiston–2030" strategiyasida ushbu tizimni to'liq joriy etish hamda alohida ta'lim ehtiyojiga ega bolalar uchun inklyuziv ta'lim qamrovini kengaytirish vazifalari belgilangan.

Mazkur yondashuv xalqaro ijtimoiy ish amaliyotida keng qo'llanilayotgan oilaviy parvarish modeliga mos keladi. Ilmiy tadqiqotlar bolalarning oilaviy muhitda tarbiyalanishi ularning psixologik, emotsional va ijtimoiy rivojlanishi uchun yanada samarali ekanini ko'rsatmoqda. Shu bois strategiyada bolalarni institutsional muassasalarga joylashtirishdan ko'ra, ularni oilaviy muhitda qo'llab-quvvatlashga ustuvor ahamiyat qaratilgan.

Strategiyaning ta'lim sohasiga oid ko'rsatkichlari ham ushbu yo'nalish bilan uzviy bog'liqdir. Jumladan, 2030-yilgacha umumta'lim maktablari va akademik litsey bitiruvchilarining oliy ta'lim bilan qamrovini 50 foizga yetkazish, maktabgacha ta'lim qamrovini kengaytirish hamda maktabgacha ta'lim muassasalarini zamonaviy

3 https://www.lex.uz/uz/docs/-8050769
4 https://lex.uz/docs/-8050769
5 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik rivojlanish va islohotlar agentligi, 2025
6 https://lex.uz/docs/-8050769

kompyuter sinflari bilan jihozlash rejalashtirilgan. Ushbu chora-tadbirlar inson kapitalini rivojlantirish va ijtimoiy teng imkoniyatlarni ta'minlashga xizmat qiladi.

Strategiyada ijtimoiy zaif qatlamlarga kompleks xizmatlar ko'rsatish hamda ayollarning ijtimoiy-iqtisodiy imkoniyatlarini kengaytirishga ham alohida e'tibor qaratilgan. Xususan, xotin-qizlarni kasbiy va tadbirkorlik ko'nikmalariga o'qitish, ularni axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishga jalb etish, rahbarlik lavozimlarida ayollar ulushini 30 foizdan oshirish hamda oilaviy munosabatlarni mustahkamlashga qaratilgan vazifalar belgilangan[7].

Strategiyada rahbarlik lavozimlarida xotin-qizlar ulushini oshirish bo'yicha aniq ko'rsatkichlarning belgilanishi ijtimoiy himoyaning nafaqat moddiy yordam, balki huquqiy, institutsional va vakillik jihatlarini ham qamrab olayotganini anglatadi. Bu esa davlat siyosatining an'anaviy "yordam berish" modelidan "imkoniyat yaratish" modeliga bosqichma-bosqich o'tayotganini ko'rsatadi (1-rasm).

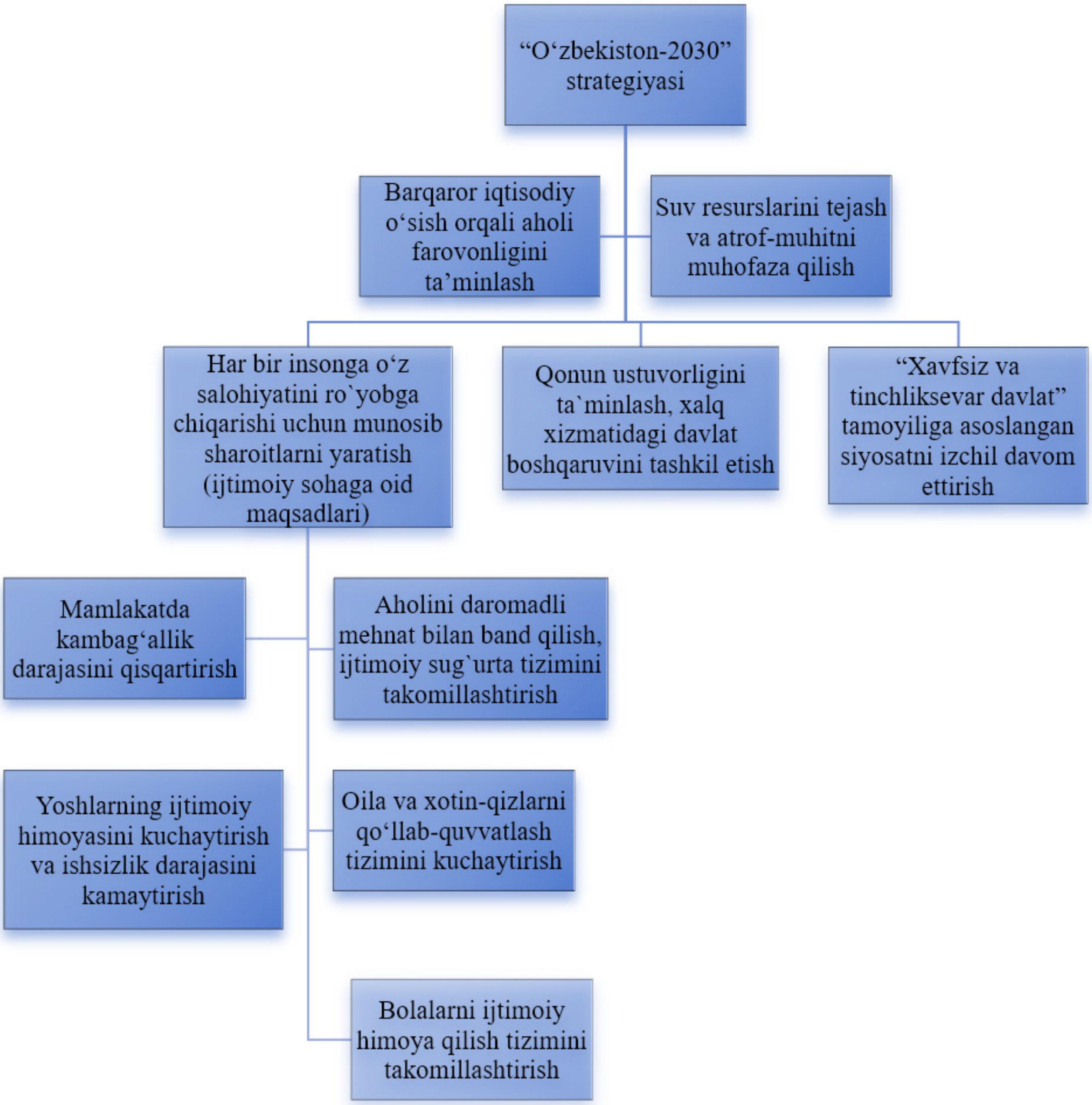

1-rasm. "O'zbekiston-2030" strategiyasining ijtimoiy himoya tizimiga oid maqsadlari tuzilmasi[8].

7 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 16.02.2026 yildagi PF-21-son

8 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi PF-21-son Farmoni "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" // O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. — URL: https://lex.uz/docs/-8050769 (murojaat sanasi: 11.05.2026).

“O‘zbekiston–2030” strategiyasining ijtimoiy himoya yo‘nalishidagi eng muhim maqsadli ko‘rsatkichlaridan biri kambag‘allik darajasini bosqichma-bosqich qisqartirish hisoblanadi. So‘nggi yillarda ushbu yo‘nalishda sezilarli natijalarga erishilgani kuzatilmoqda. Yillar kesimidagi tahlil shuni ko‘rsatadiki, 2021-yilda kambag‘allik darajasi 17 foizni tashkil etgan bo‘lsa, 2024-yilga kelib ushbu ko‘rsatkich 8,9 foizgacha pasaygan, 2025-yilning birinchi yarmi yakunlariga ko‘ra esa 6,8 foizgacha kamaygan.

Bir necha yil avval aholi daromadlarining muayyan qismi kambag‘allik chegarasidan past darajada shakllangan bo‘lsa, keyingi davr mobaynida 3,5 million fuqaro uchun daromad olish imkoniyatlari yaratilgani natijasida kambag‘allik darajasini sezilarli qisqartirishga erishilgan. Shuningdek, 2024-yilning qolgan qismida yana 500 ming, 2025-yilda esa 1 million nafar aholini kambag‘allikdan chiqarish davlat ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining ustuvor vazifalaridan biri sifatida belgilangan.

Mazkur natijalar ijtimoiy himoya tizimining manzilli va kompleks yondashuv asosida takomillashib borayotganini ko‘rsatadi. Kambag‘allikni qisqartirish faqat iqtisodiy ko‘rsatkich sifatida emas, balki aholining turmush sifati, bandligi, ijtimoiy barqarorligi va inson kapitalini rivojlantirish bilan uzviy bog‘liq muhim ijtimoiy mezon sifatida ham baholanadi (1-jadval).

1-jadval. O‘zbekistonda kambag‘allik va ishsizlik darajasining 2021–2025-yillardagi o‘zgarish dinamikasi(%)[9].

Yil	Kambag‘allik darajasi	Ishsizlik darajasi
2021	17	6.8
2023	11	6.8
2024	8.9	5.1
2025(yil o‘rtasi)	6.6-6.8	4.9

Mazkur jadval “O‘zbekiston–2030” strategiyasining ijtimoiy himoya yo‘nalishi bo‘yicha erishilgan natijalari izchil va barqaror xususiyat kasb etayotganini ko‘rsatadi. Xususan, so‘nggi to‘rt yil davomida kambag‘allik darajasi 17 foizdan 6,6 foizgacha, ya’ni qariyb uch baravarga qisqartirilgan. Ushbu natijalar O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarning samaradorligini aniq statistik ko‘rsatkichlar asosida tasdiqlaydi.

Ijtimoiy himoya yagona reyestri doirasida 1,8 million oilaning ijtimoiy holati baholanib, ularning 739 ming nafari, jumladan kam ta’minlangan hamda kambag‘allik xavfi mavjud oilalar reyestrga kiritilgan va ularga nafaqa hamda turli moddiy yordam turlari tayinlangan.

Ijtimoiy reyestr tizimining joriy etilishi nafaqat qamrov ko‘lamini kengaytirdi, balki ijtimoiy yordamning manzilliligini ham sezilarli darajada kuchaytirdi. Xususan, kam ta’minlangan oilalardagi bolalarni parvarishlash uchun to‘lanadigan nafaqalar qamrovi kengaytirilib, nafaqa tayinlashda inobatga olinadigan bolalar yoshi 14 yoshdan 18 yoshgacha oshirildi. Shuningdek, to‘lov muddati 6 oydan 12 oygacha uzaytirildi hamda nafaqa miqdori o‘rtacha 1,5 baravarga ko‘paytirildi.

Bundan tashqari, ishsizlik nafaqalarining eng kam miqdori 3,2 baravarga oshirildi hamda aholi bandligini ta’minlashga qaratilgan 20 dan ortiq yangi mexanizm joriy etildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

“O‘zbekiston–2030” strategiyasi doirasida ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish davlat ijtimoiy siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, so‘nggi yillarda kambag‘allikni qisqartirish, ehtiyojmand oilalarni qo‘llab-quvvatlash, nogironligi bo‘lgan shaxslar uchun qulay sharoitlar yaratish hamda ijtimoiy xizmatlar qamrovini kengaytirish borasida muhim natijalarga erishilgan. Ayniqsa, Ijtimoiy reyestr tizimining joriy etilishi, manzilli yordam mexanizmlarining kuchaytirilishi va raqamli boshqaruv tizimlarining qo‘llanilishi ijtimoiy himoya samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, ijtimoiy himoya tizimini yanada rivojlantirish uchun ayrim masalalarga alohida e’tibor qaratish zarur. Jumladan, hududlar o‘rtasidagi ijtimoiy xizmatlar sifati va qamrov darajasidagi tafovutlarni kamaytirish, yordamning haqiqiy ehtiyojmand qatlamlarga yetib borishini kuchaytirish hamda ijtimoiy dasturlar monitoringini yanada takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq deb hisoblandi:

Birinchidan, hududlar kesimida ijtimoiy xizmatlar sifati va ulardan foydalanish imkoniyatlarini tenglashtirish maqsadida raqamli infratuzilmani rivojlantirish hamda mahalliy ijtimoiy xizmat markazlari faoliyatini kuchaytirish zarur.

9 Manba: O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik rivojlanish va islohotlar agentligi, 2025; Spot.uz ma’lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Ikkinchidan, ijtimoiy yordam va nafaqalarni tayinlashda ma'lumotlar bazalarining integratsiyasini yanada takomillashtirish orqali yordamning manzilliligini oshirish va ehtiyojmand fuqarolarni tezkor aniqlash mexanizmlarini kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Uchinchidan, nogironligi bo'lgan shaxslar, ayollar, yoshlar va kam ta'minlangan oilalar uchun kasbiy tayyorgarlik, tadbirkorlik va bandlik dasturlarini kengaytirish orqali ijtimoiy himoyaning passiv shaklidan faol qo'llab-quvvatlash modeliga o'tishni jadallashtirish lozim.

To'rtinchidan, ijtimoiy dasturlar samaradorligini baholashda zamonaviy monitoring va indikator tizimlarini joriy etish hamda xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirish ijtimoiy siyosatning natijadorligini oshirishga xizmat qiladi.

"O'zbekiston–2030" strategiyasi ijtimoiy himoyani faqat moddiy yordam ko'rsatish tizimi sifatida emas, balki inson kapitalini rivojlantirish, teng imkoniyatlar yaratish va aholi farovonligini oshirishning muhim omili sifatida talqin etadi. Strategiyada belgilangan maqsad va vazifalarning izchil amalga oshirilishi mamlakatda kuchli, barqaror va adolatli ijtimoiy himoya tizimini shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 27.12.2024-yildagi "Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashda "ijtimoiy karta" tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 897-sonli qarori, https://lex.uz/uz/docs/-7283178
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 16.02.2026-yildagi "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-21-sonli Farmoni, https://www.lex.uz/uz/docs/-8050769
3. G'aniyev X.M.. Aholini ijtimoiy himoya qilish va kambag'allikni kamaytirishda xorij tajribasi. — Toshkent: Fazilat Orgtex Servis, 2022. — 184 b.
4. Bekmurodova S.. Mintaqaning moliyaviy barqarorligi muammosi va ijtimoiy-siyosiy hamda iqtisodiy munosabatlari // AGRO ILM: O'zbekiston qishloq va suv xo'jaligi jurnali ilmiy-ilovasi. — 2023. — 3-son. — 12–18-b.
5. Sulaymonova N.. Ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish yo'nalishlari // Iqtisodiyot va innovatsiya jurnali. — 2021. — 3-son. — 45–52-b.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik rivojlanish va islohotlar agentligi. Strategik rivojlanish va ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarga oid rasmiy tahliliy materiallar va hisobotlar.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz